

IDDAN

ILLÜSTRERAD TIDNING
GRUNDLAGD AF
FÖR KVINNAN OCH HEMMET
FRITHIOF HELLBERG

SÖNDAGEN 16 APRIL 1911.

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE:
JOHAN NORDLING.

BITR. REDAKTÖR: ERNST HÖGMAN.
RED.-SEKRETERARE: ELIN WÄGNER.

Filipstads 300-års jubileum.

PROCESSIONEN PASSERAR ÖFRE TORGET

REVELJEN GENOM STADEN

EFTER MINNESGUDSTJÄNSTEN I KYRKAN

PÅ VÄG TILL MIDDAGEN I STADSHUSET

FÖR TREHUNDRA år sedan utfärdade Karl IX privilegier åt en stad vid norra ändan af sjön Daglösen, hvilken stad efter konungens yngste son hertig Karl Filip fick namnet Filipstad. Sedan dess har staden genomgått hårda öden, härjats af eldsvåda och blifvit fråntagen sina privilegier och först i början af förra århundradet erhållit fulla stadsrättigheter. Nu äro emellertid alla bojer, som hindra den vackra stadens framåtskridande, lösta, och det var med glädje och gamman och stora festligheter, som staden den 6 april firade sitt betydelsefulla jubileum.

Staden var dekorerad med grönt och flaggor såväl på husen som längs gatorna. Stads- husets hela fasad var prydd med flaggor och gröna girlander, liksom några enskilda hus. Stads- klockan höll en musik genom staden ut- Wettergren & Kerber Hög-

tidsklädda människor från när och fjärran hade samlat sig i det strålande vårvädret och fyllde gatorna.

Så ringde stadens klockor högtidligen invigande dagen, och klockan 11 drog ett flaggtåg af stadens samtliga skolbarn genom staden. Under salut från Spångberget begaf sig därefter en stor festprocession från Öfre Torget till kyrkan. I processionen märktes landshöfding Dyrssen och biskop Eklund, borgmästare och ordförande i stadsfullmäktige från Karlstad, Kristinehamn och Arvika.

Därpå ägde minnesgudstjänst rum i kyrkan med föredrag af domprosten Herman Lundström från Uppsala.

Subskriberad middag med tal hölls på stads- huset och dagen avslutades med folkkonsert i kyrkan klockan 7 och till slut ett vackert fyr- verkeri.

Direktör Dan. Broström

J. Röding foto.

“Det värsta af allt!”

Belönad med hedersomnämmande.

I DESSA DYRA TIDER borde fruarna hålla sig med så litet jungfrur som möjligt. Beräkna hvad det kostar att ha en tjänsteande i sitt hus, minst 600 kronor om året för lön, mat och husrum. Hållas flera jungfrur, skola dessa dessutom passa upp hvarandra så tillvida, att den ena måste laga mat åt den andra, städa, tvätta m. m.

I händelse en fru ej har råd hålla sig med en jungfru men önskar hjälp, tag då en hjälpflicka, som går till eder, låt oss säga två gånger i veckan och städa, tvättar och hvad ni vill. De öfriga göromålen utföras af eder själf. Detta kostar för arbetslön och mat c:a 5 kr. för två dagar i veckan, hvilket gör 260 kr. pr år. Ett par och tre familjer skulle kunna på så sätt få hjälp inom hemmen af en och samma flicka.

Aktningen för husligt arbete måste höjas till en högre nivå än hvad nu är fallet. Jag skulle vilja säga att kvinnan inom hemmet adlar arbetet. Om flickor ur borgerliga goda hem, hvilka fått god uppfostran, utbildade sig för att taga platser som husor eller köksor hos familjer, skulle de därmed höja tjänarinneryrkets anseende. Detta skulle göra att flera af de bästa af arbetareklassens flickor, hvilka nu ofta, oaktadt deras håg oftast ligger åt det husliga, sträfvat för att få plats i en butik o. dyl. för att få titeln fröken, sin bestämda arbetstid och därför att de tycka att dessa platser ha finare anseende, hellre skulle taga plats i familj, som är mera bekymmersfri och bättre betald i allmänhet än ofvannämnda, om blott enligt deras mening det vore mera ansedt.

Förutsättningen för att jungfrufrågan blefve väl löst är för det första: Fruarna skola ej, såsom ofta nu är fallet, egentligen mest de yngre, vara så ytterst beroende af sina jungfrur, därför att de själfva ofta så litet förstå af hushållsgöromål. En arbetsgifvare måste förstå sig på att med sakkunskap bedöma sina underordnades arbete för att komma till ett godt resultat vid arbetsledningen. På samma sätt måste husfrun ovillkorligen förstå sig på hemmets skötsel och själf leda jungfruns arbete. Kan hon icke det, har hon också ofta bråk i sitt hus, såvida hon ej har fått ett särskildt mönster till jungfru och har obegränsade inkomster att röra sig med. Det är sant som ordspråket säger: Hvad mannen förtjänar med spaden kan hustrun kasta bort med skeden. Alla flickor borde i 16—17-årsåldern genomgå en minst 10 månaders kurs vid husmodersskola. Denna kurs skulle vara obligatorisk, där flickor från alla samhällsklasser sammanfördes och utförde samma sysslor i tur och ordning. Skolorna borde uppsättas och bekostas af stat och kommun och kanske enskildas villiga bidrag. Flickorna skulle där lära sig alla husliga sysslor, såsom matlagning, bakning, tvätt, städning, hälsolära, barnavård, sömnad, väfnad, etc. Med andra ord, huru ett enkelt hem skall skötas, ur estetisk, hygienisk och ekonomisk synpunkt. Denna kurs skulle medföra den nyttan att de blifvande jungfrurs arbete och visste hvad de kunde fordra af dem eller ej. Dessa senare å sin sida visste då också att deras fru kunde, hvilken dag som helst, om så skulle behövas, reda upp hela hushållsmaskineriet utan deras hjälp.

Alla lärde sig spara på rätta sättet, hvilket också flickor af alla samhällsklasser behöfva lära. En del flickor skulle sedan, innan de

Idun P å s k.

I mitt öra ljuda fröjdesalmer
och ett värgande buller som af mycket folk,

“Stora Hallel” brusar fram mellan

palmer
som de jublande känslornas tolf.

Lifsom dånet af mäktiga vatten
i den stilla drömmande natten
höres ekot från höjderna svara...
och där komma de, skara på skara.

Deras fötter ha slitna sandaler,
bortom öknarna är deras hem,
men för blicken stå gyllne portaler:
de gå upp till Jerusalem.

I det bleka, dallrande ljuset
stiger högre och högre bruset:
“Det är Herrens vår Guds passah...”
och ur fjärran: “Haleluja!”

Men jag sänker i tankar min panna,
“Stora Hallel” jag läser på nytt...
Ja, dess skönhet kan få mig att stanna,
men all värme, all glöd — har den
flytt?

Den är blek lifsom stjärneljuset
öfver nordens senfödda vår,
och det ljuder så sprödt, som förfruset
hvarje ord, som från läpparna går.

Äfven jag har ju vandrat så vida,
genom öknar jag gått från mitt hem,
och jag ville ej stanna, ej bida,
förrn jag skadat Jerusalem.

Hvarför jublar då icke mitt sinne,
hvarför är det som falnadt därinne,
hvarför går jag som ginge jag miste,
som om vägen ej klart jag visste?

Mina tankar, som spörjande vaka
under påsnattens drömmande ro —
hvarför gå de beständigt tillbaka,
hän till tider af segerviss tro? —

Jag har smakat, hvad lifvet mig räckte,
och Jerusalem blef mig för smått.

Jag är barn af ett grubbelsjuft släkte,
som fått twiflet till arfvelott.

Vile.

“Stora Hallel”: psalm, som israeliterna sjöngo,
då de vandrade till Jerusalem för att fira påskhögtiden.

Af föreståndarinnan vid Domnarfvets
Husmodersskola
fröken ELIN CARLSSON.

själfva ingå giftermål, kunna taga platser som husor och köksor och hade då förutsättning för att bättre kunna sköta sina platser, därför att de fått skolbildning i huslig ekonomi.

Kan ej ofvanstående skolväsende genast realiserats, borde tjänsteflickorna själfva organisera sig och upprätta en tjänsteflickornas fackskola, liknande den som finns i Köpenhamn, där de mot ringa eller ingen afgift erhöles undervisning i allt, hvad som hör till deras yrke.

Större vikt än hittills bör läggas på bostädernas inredning. Härvidlag borde praktiska kvinnliga arkitekter biträda, för att få allt så väl ordnadt och lättskött som möjligt. I sådant fall kunde fruarna många gånger sköta sina hem själfva, utan jungfru.

Är det dock så att en jungfru ovillkorligen behöfs, gif henne god lön, om möjligt ett eget rum med möbler i ren färg, vill föreslå furumöbler i allmogestil med hemväfdt bomullstyg på och en bra säng, vill rekommendera “favorita” (hopfällbar träsäng med stålbottnen) kostar 13 kronor. Försök uppodla hennes smak för hvad som är vackert i stil och färg.

Dessutom ställ upp en daglig arbetsplan för henne och se till att den blir efterföljd vid de dagligen återkommande sysslorna. Haf sedan bestämda dagar i månaden för tvätt och andra ej dagligen återkommande sysslor. Behandla eder jungfru med högaktning för hennes arbete och henne själf rättvist och klokt och var förvissad om, att hon kommer att arbeta fort och väl så långt hennes insikter i sitt fack och hennes krafter räcka till.

Tryckta blanketter, för betyg i matlagning, bakning, rengöringssysslor och ordning, samt särskilda för kontrakt, skulle från statens eventuella husmodersskolor eller tjänsteflickornas fackskolor, tillhandahållas fruarna. Emellan fruarna och tjänarna skulle skriftlig öfverenskommelse ske i dessa kontrakt, där en 12 timmars ordinarie daglig arbetstid skulle vara af Sveriges lag angifven såsom tillåten.

Under rubrik skyldigheter skulle angifvas hvad slags plats jungfrun skall sköta, som husa, köksa eller ensam. (Hon måste naturligtvis kunna hvad hon åtager sig, om hon skall få behålla sin plats.) Den dagliga arbetstiden t. ex. 6.30 f. m. till 8.30 e. m. med 2 timmars ledighet mellan 4.30—6.30 e. m.

Under rubrik förmåner skulle angifvas ledighet halfva söndagen, hvarannan söndag på för- och hvarannan på eftermiddag. Kontant lön, husrum, mat, tvätt.

Allt arbete å öfvertid betalas efter särskild taxa, timlönen utsättes i kontraktet.

Särskildt angifves därjämte för huru lång tid öfverenskommelsen skall gälla, mot hvilket icke får, vid laga vite från någonsida, brytas, såvida ej särskild ömsesidig öfverenskommelse därom sker eller någon förbrytelse mot kontraktets föreskrifter blifvit begången. En bestämd, ömsesidig, uppsägningstid skulle i kontraktet angifvas.

I hemmet bör vara lugn på aftnarna. Behöfver jag själf någon gång en jungfru, har jag tänkt mig göra upp med henne pr. kontrakt och fordra ett godt arbete af henne mot goda förmåner.

Härmed har jag velat lämna min tanke i tjänarinnefrågan och på hvad sätt jag tänker mig den bör behandlas, för att den skall blifva väl löst.

Prenumerationspris:

Vanl. upplagan:		Praktupplagan:	
Helt år	Kr. 6.50	Helt år	Kr. 8.—
Halfvt år	» 3.50	Halfvt år	» 4.25
Kvartal	» 1.75	Kvartal	» 2.25
Lösnr	» 0.12	Lösnr	» 0.15

Iduns Byrå o. Expedition, Mästersamuelsg. 43.

Redaktionen: Riks 1646. Allm. 9803.	Expeditionen: Riks 1646. A. 6147.
Kl. 10—4.	Kl. 9—6.
Red. Nordling: Riks 8660. A. 402.	Annonskontoret: Riks 1646. A. 195.
Kl. 11—1.	Kl. 9—6.
Verkst. direktören kl. 11—1. Riks 8659. Allm. 4304.	

Annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:	
25 öre efter text.	Utländska annonser
50 öre å textsida.	debiteras 50 öre med
20 % förhöjning g å särskild begärd plats.	20 % förhöjning å särskild begärd plats.

Idun

SINII.

En berättelse från Kina för Idun af
Carl Nordling.

Sophie Nordling.

FÖR NÅGRA dagar sedan afled här i hufvudstaden i en ålder af 72 år fru Sophie Charlotta Nordling, född Lindahl, änka efter professorn i österländska språk vid Uppsala universitet J. T. Nordling.

Iduns publik står sedan 18 år tillbaka i tacksamhetsskuld till den aflidna för ett medarbetarskap i denna tidnings spalter, som, om det än icke hört till de mest framträdande, dock samlat en betydlig skara intresserade läsare hela landet öfver och varit af den art, att det gjort många ensliga och trögt flytande timmar innehållsrika för hemmens medlemmar. Vi syfta på Tidsfördrifsafdelningen, hvars redaktör fru Nordling varit och som hon städse skött med outtröttlig och pliktrogen omsorg.

Hennes litterära talang har dock spämt öfver vidare områden än denna tankesport, därom vittna hennes under signaturen Sophie Linge fint skrifna skisser och noveller, som då och då ingått på vår skönlitterära textafdelning.

I den speciella barn- och ungdomspresen har hon också varit en uppskattad och flitigt anlitad sagoförtäljerska, och vid Svensk Lärartidnings årligen återkommande, för Jul-tomten anordnade pristäflingar inom denna bransch har hon till och med haft glädjen nå fram bland pristagarne.

Då hon nu gått bort, efterlämnar hon minnet af en ädel och försynt personlighet och hos dem, som stodo henne nära i lifvet, af en hjärtemänniska med ideell läggning och med en kärlek mot de sina, som aldrig upphörde att utstråla ljus och värme.

Närmast sörjande äro två söner, redaktören och utgifvaren af Idun, Johan Nordling, och redaktör Carl Nordling i Jönköping, samt två döttrar, en gift med kronofogden Edw. Fries, Stockholm, och en med Svenska Jerusalemsföreningens missionsläkare i Betlehem, d:r Gustaf Ribbing.

DÄSINII första gången öppnade sina bruna ögon och med ett svagt skrik gaf sin ankomst till känna, lades hon, insvept i gråpapper, på jordgolvet i veterinär Changs frustuga. Fadern hade mött jordgumman på gården och med en svordom mottagit budskapet om att en flicka, den fjärde i ordningen, födts honom. »Har jag ej offrat åt gudarna, och de sända mig ännu en cobra.» ropade han förtviflad, »hvarmed har jag försyndat mig, att jag ej skulle få en son?» Hade han ej just blifvit kallad ut till trägalgen invid porten åt gatan, där en ko, som led af blodstallning, halfvägs blifvit upphängd, i väntan på behandling, hade han helt visst gifvit befallning om flickans utsättande, men nu kom Sinii att få lefva. Då han vände om igen, var barnet redan oljadt och saltadt, och modern såg så bevekande på sin man, att det hårda draget kring munnen slappades, och han förmådde ej uttala dödsdomen. Den andra och tredje dottern i ordningen hade längesedan gått till »barntornets» svängholk (ett torn, där försmädda flickor kunna nedläggas i en mot gatan öppen, inmurad cylinder. Denna svänges om, och barnen befinna sig inne i en asyl, där de omhändertagas och vårdas, ofta för att sedermera säljas till slafvar eller andra dåliga ändamål), och hvar de nu funnos, hvem frågade efter det! Jo, moders hjärtat är det samma jorden rundt, och Changs hustru hade gråtit omåttligt. Därtill hade smittkopporna ryckt bort den äldsta, innan hon ännu hade någon själ (det anses barnet få först vid en viss ålder), och kanske var det äfven därför som Sinii fick lefva.

Solen brände het öfver gårdsplanens kullerstenar och uppväckte ur sophögen invid åsnestallet svärmar af gröna flugor, som genom den öppna munlientsen (dörrhänge af filt) drogo in i rummet, där modern låg flämtande i feber på den jordbeströdda kängen (eldad liggmur). Fritt kunde de få bedriva sitt spel, ty grannkvinnan, som annars brukade hjälpa till, hade portförbud på trettio dagar (en allmän tro är att inom en viss tid främmande kvinnors närvaro kommer en hustrus mjölk att sina ut), och blott sällan syntes mannen till. Själva rikedomsguden i sin nisch kunde ej fria sig ifrån dem, hur mycket mindre då moder och barn. Blott när till måltiderna det torkade »gråbot» (artemis-ia-art, använd till bränsle) ur ugnöppningens utsände sina rökmoln öfver kammaren, drefvos de undan några minuter, dock endast för att i förstärkta skaror strömma in igen, så snart elden slocknat. Men när aftonvinden i trots af törnekransen och de kantställda buteljshärfvorna (skyddsmedel mot tjufvar) rundt murkrönet drog sig ned på gården, gläntade den på dörrhänget till frustugan. Östan har goda lungor och svalka i andedräkten, äntligen fick den utpinade kvinnan några timmars sömn, och krafterna kommo långsamt åter.

Aren gingo om så enahanda som endast i konservatismens hemland, och Sinii växte upp, hatad af sin fader, men älskad af modern, som i smyg kallade henne sitt »Guldblåd». En vacker flicka blef hon efter kinesiskt begrepp och »f u — j a» — »m u — l a» (»far drar» och »mor skjuter på», tvenne hårtofsar på hvardera sidan af hjässan) hade redan vuxit ut, så att de kunnat dragas in i

den tjocka hårflåtan utefter ryggen. Men ännu saknades de »gyllene liljor» (allmän benämning på de hoppessade fötterna) i »guldbladet», och snart var tiden inne att drifva äfven dessa. Detta skulle grannkvinnan göra. Ingen förstod som hon sin konst, och stadens vänaste döttrar hade henne att tacka för sin prydnad, den vajande gången som Lotusstängeln i tempeldammen.

Med fasa hade Sinii tänkt på den stunden. Hon hade hört att »Poppelknopp», lekkamraten där midt öfver gatan, som tidigare kunnat svänga om med henne i lek och ras, gråtit en hel kang (stort kar) full med tårar, och att modern ständigt måste ligga med bambukäppen vid sidan för att få någon nattro. Så hade kallbrand slagit sig i foten och tvenne tår fastnat i bandaget, då detta slets bort. O, hvarför denna tortyr!

Bakom shang-fang (hufvudbyggnaden) sträckte sig ett prång, öfverskuggadt af en jolster. Dit hade Sinii alltid älskat ta sin tillflykt, när fadern var drucken eller annan plåga påkom. Pilen förstod henne så väl och svängde de guldgula hängena välsignande öfver hennes hufvud, skuggorna under solen voro trolska och gömmande. En blå gata af himmelen och den grinande draken vid takgesimsen voro de enda, som kunde se henne, för öfrigt var platsen hennes afstängda parad, dit världsbullet blott trängde som ett aflägsset muller.

Mer sorgsen än vanligt satt hon där en kvällstund i »rongya» (en tilläggsmanad, för utjämnande af månår till solår) med rödgråta ögon och stirrade förtviflad framför sig. Dagen därpå skulle det, hon i årtal så mycket fruktat, ske. Pao's hustru hade redan fått bud och lofvat komma. Det fanns ingen undflykt. Hvarför föddes hon till flicka? Fadern hade sagt, att hon i ett tidigare lifsskede varit ett uselt stycke och så uppdragits ur blodsjön (en plats i buddhisternas helvete), klädd i ormahamn. Det var väl så, men hon kunde icke minnas det, icke heller hvad ondt hon gjort. Med slingrande rörelser kom en tusenfoting springande öfver muren. »Äfven den hade en orms liknelse», tänkte hon, »men fick behålla sina fötter. Och hon hade blott två, under det att det där otäcka kräket ägde minst lika många som dagarna i året. Hur orättvist! Nej, hon ville skicka Pao's käring på tusenfotingen i stället att öfva sin konst.»

Denna tanke drog ett kort skratt med sig. Men nu försvann odjuret i en spricka i muren. Kunde icke hon göra detsamma? Där i prånget var hennes spricka! Hon sträckte ut sig till sin fulla längd under jolstern för att utarbete planen bättre. För att komma dit — om någon öfverhufvud taget kom att tänka därpå — måste man passera kolboden och spången öfver det vattenrika diket. Spången kunde hon rifva upp och stötta fast dörren till boden. Själ kunde hon tuga som draken där öfver henne. Hon vred lätet på hufvudet för att bättre få syn på den mellan trädets kvistar. Då tyckte hon, som om dess mun drog sig till ett grin, fulare än vanligt, och ögonen började spruta eld. Men hvad var det, som stack fram där under de stora halsfjällen — längre och längre? Några finger med böjda klor! Usch hvad den var lik Pao's hustru! Redan voro de nedsträckta alldeles inpå henne och böjde sig till ett stadigt grepp, då hon gaf till ett rop, sprang upp och ut på gården igen. På länge vågade hon sig icke tillbaka till prånget.

Öfver
En Million

kronor sparar Sveriges folk årligen genom kemisk tvätt af kostymer, klädningar, kappor, gardiner, draperier, täcken m. m. hos Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A.-B., Göteborg.
Skandinavien största affär i sin branche.
Det är ej likgiltigt, till hvilken affär Ni vänder Eder, ty det är stor skillnad på kemisk tvätt och — kemisk tvätt.

Cerebos Salt

tillverkad ute på landet långt borta från stadens rök och orenlighet.

Generalagent: Gustaf Clase, Göteborg & Stockholm.

Natten hade rest vintergatans brygga öfver »Midtens rike» och tysta stjärnskott vågade därifrån språnget ut på djupet. Ett ögonblick tände de sig och lyste, men blott för att strax drunkna i ett evigt nirvana. Ur Chingans hålväg trädde månen fram på slätten. Den lyfte sitt hufvud i jämnhöjd med fjällryggarna, men såg dock aldrig de skuggor, som i dess fotspår smögo fram bland klyftorna i bergen. Dock, genom den söndertrasade pappersrutan till Changs frustuga hittade ett litet månarn. Klädd i brokad kröp det utefter golfvet, stegade panelningen och sträckte leende ut sig på kangens bastmatta vid sidan om en liten jämrande flicka. »Hvarför gråter du, syster?» frågade det med en serafs medlidsamma stämma. »Mina fötter värka, jag är så olycklig.» »Hvarför drar du dem icke upp på bädden?» »Nej, det lindrar litet att klämma den hvassa träkanten emot knäveckan.» »Hvad går det då åt dem?» »O, Pao's hustru band dem i hårda band, jag tror hon krossade mina tår. Men hvem är du?» »En ljusalv från himmelen, som nattetid dansar fram på jorden. Kom med i leken, syster, du får låna mina vingar.» Härvid reste den sig, kysste flickans ögonlock och tog henne bort.

*

Det var skördeand öfver vallmofälten, men solen hade varit törstig och själf druckit ur alla molncisternerna, så att de bjärta kronblad, som bebådade en fullgod afkastning, knollrats ihop af vinden. De förut svällande kapslarna skrumpnade samman kring ogrodade frön som fattigmanshand kring sista styfvern.

»Det är det utländska packets fel,» sade Chang, som ägde en lycka utom västra porten. »Säg jag dem icke i vårdagsjämningen taga vägen öfver mitt fält. Helt säkert stulo de då bort dess lycka. Men vänta ni! Chang skall nog bota er för sejd, edra trollkonor. — Å, se där ha vi ju rätte mannen!»

Det var själfva tiggargödingen, som hölj i smutsiga trasor och med kastanjetten i handen stod där vid tempeltrappan, utdelande dagens order till sin raggiga skara. Lägligare tillfälle kunde näppeligen erbjudit sig.

»Store broder,» ropade Chang, »låna mig ditt öra ett ögonblick.» De gingo båda af sidan. »Vid bergens alla gudar och de heliga träd, som dricka ur tempelkällan: de utländska kvinnor, som slagit sig ned ibland oss, stinga ut våra barns ögon. Icke underligt att deras medicin är kraftig. Du har många munnar. Här en sträng mynt.»

Girigt grep gödingen den erbjudna gåfvan. Själf behöll han lejonparten, men resten fördelades lika. När tiggargödingen några minuter senare spred sig åt skilda håll öfver de tusentals gatorna och gränderna, var det som om en pest smugit sig fram med rännenstenarnas smutsiga vatten och infekterat hela staden. Det dröjde ej länge, innan en pöbelhop samlats utanför »Jesu t'ang» (missionsstationen), och attacken började.

De båda missionärskorna hade just slutat sin morgonbön med flickklassen och samtliga barnen stämde upp sin sedvanliga sång: »Trygg i min Jesu armar, stödd mot hans milda bröst», då en dundrande skräll mot stora gårdsporten kom dem alla att molstystna, hvar på den ena tunga stenen efter den andra hördes dunsas ned öfver gårdsplanen. Ett ihållande tjut som från en hop utsvulnna ulfvar skar igenom luften och därmed enstaka rop: »Döda de utländska djäflarna.»

Bleka och upprörda sågo de på hvarandra,

hvad var att göra? Ett par värnlösa kvinnor! Men nej, Gud var ju deras värn. Hade de ej sjungit om den trygghet det bereder att vara omslutna af starka armar! Där var ju hjälpen, skulle nu deras tro falla till föga?

Det var som om vid denna tanke en lifsådra sprungit fram inom dem, pulsarna gingo högre, och nytt mod fyllde sinnerna. Åter stämde de upp sången »Trygg i min Jesu armar», och aldrig förr hade den så fulltonigt stigit mot höjden som nu, öfverröstade det tilltagande larmet ifrån gatan.

Redan var träporten bräckt, och den upphetsade folkmassan strömmade in på gården, då ropet »laoje lai-liao» (»den gamle fadern har kommit») åstadkom en plötslig ebb i stämningen. Styresmannens liktorer slogo med sina läderpiskor en bred gata genom människoskaran, och buren af bärare med toppformiga, rödofsade halmhattar kom mandarinerna i öppen bärstol, öfverskyggad af en brokig baldakin.

»Hundar,» ropade han med vreden darrande i de långa knävelborrarna, »ert usla patrask, hvad tar ni er till med? Min 'bantsi' (slagkappen) skall lära er veta hut, det svär jag vid min mandarinknapp.»

Det dröjde ej länge, innan han visste att veterinär Chang varit upphofvet till detta tumult. Blek och darrande fördes den skyldige fram och lades framstupa ned på marken. Laojes ögon sprutade eld. »Du kräk, uslare än den åsna, du hänger i din galge. Skäms du inte att på smygvägar stifta ondt emot dessa utländska lärare. Mitt stora bambu skall i dag frässa på ditt kött. Ett hundra slag. Slå!» hväste han fram.

Rättstjänarna blottade Changs lår, och redan femte slaget skar igenom skinnet och orsakade ett blödande sår. Vridande sig i kval, men fasthållen af järnhårda händer förmodade mannen ej längre hålla sin klagan tillbaka. Ett vrålände som från underjorden, så ännu ett — då en af missionärskorna gråtande rusade fram och bad: »För Guds skull, slå icke mer — icke ett slag.»

*

Ökenvinden red fram karavanvägen från Urga på mångpucklade kamelen Shamo. Det rasslade bland kiselstenarna i stäppen, dess mer ju närmare den kom Chingans, och liksom den luft orgeltramparen pressar genom de smala piporna trängde den sig tjutande igenom bergspassen, tills den befann sig öfver norra Shansis »löss» (för norra Kina egendomliga jordlager). Här kände den sig hemmastadd, slog sig ned några dagar och födde så af sig små tyfonbytingar, som dansade omkring i lägret som onda andar.

Kanske voro de glada öfver hvad de sågo. Det var nämligen hungersnöd i trakten. Tempeltaket hade fått ramla ned öfver regnguden, och ur spillrorna reste han sitt hufvud och såg med vildt uppsparrade ögon ut genom en remna i muren, känslolös för all den nöd han beskylldes för. Redan hade vanrenken (tiotusenmannagrafven), magistratens stora fattiggård, halfyllts af lik, bland hvilka stadens hundar frässade sig feta, och en lång kö utefter gatorna var på väg dit ut, utmärklade och nakna skepnader, för hvilka jakten på ohyra var så godt som det enda näringsfånget.

Äfven för Changs hade det blifvit fattigt. Slaktade djur behöfva ingen läkare, och den lilla förtjänst, som erbjudit sig, slukades af opiumpipan. Med bekymrad min bar Chang till pantboden allt, som kunde omsättas i konanter, och slutligen fanns blott grytan kvar. Nej, ännu något mera var det. Pant-

lånaren hade begärt att få köpa Sini. Med afsky hade Chang i förstörande afvisat detta anbud. Skulle han lämna sitt enda barn till denne smulgråt? Girigare ögon hade väl aldrig tittat ut genom ett par hornbågade glasbrillor än dem Liu ägde. Allmänt sades det, att han plågat ihjäl sin förra hustru, och nu ville han väl göra detsamma med flickan. För öfrigt var han ju en gubbe! Nej, hellre då koka tunnare välling och dra in på svälttyget. Men när så Chang en dag saknade medel att tillfredsställa sin »jing» (begär efter opium), blef han vild. Kallsvetten steg honom i pannan, och dof kröp smärtan utefter hvarje nerv.

»Sini,» befalle han, »pantlånar Liu lofvade mig ett lån på några »tsien» (kinesiskt mynt). Gå dit och hämta dem.»

Hvad menade han med att skicka flickan? undrade modern och såg forskande på sin man. Skyggt vände denne bort blickarna. En gräslig aning bemäktigade sig henne. Hon ville rusa upp och springa efter, men blef fasthållen och sjönk afsvimnad ned i ett hörn af rummet.

*

»Låna mig din pamp och släpp in mig,» sade Döden till dörrguden utanför rike Lius gård.

»Hvad skall du med den att göra?»

»Meja af 'Guldblad', min lie har blifvit något slö under senaste slätterveckan.»

»Nej, härin kommer du inte, din nattblacka. Är det dig inte nog att du har hela stadens allmänning, utan att du ock skall in och meja på min mark? Vik tillbaka!»

»Hå, hå, var lagom morsk du, jag tar mig allt fram!» Och som en svart orm rann Döden igenom under tröskelträdet.

Men borta i ändan af gränden syntes i samma ögonblick en röd lykta. Det var veterinär Chang, som hämtat en af missionärskorna. »Bravo,» tänkte dörrguden och steg vördsamt åt sidan med ena porthalfvan. Med böjda hufvuden gingo de två in.

Den flämtande lågan från bomullsveken i oljestället spred ett gult ljus öfver rummet, där Sini, iklädd sin bruddräkt, låg rosslande på kangen. Missionärskan gick fram. Hon lutade sig ned och kände på hennes puls. »Stackars barn! O, Jesus Kristus, skänk henne lifvet!»

Half med våld fördes motgiftet in i flickans mun, och häftiga kräkningar inställde sig.

Siniis moder var äfven där. Förtviflad vred hon sina händer, hon ropade och grät. »Rädda henne, rädda henne, och vi vilja tro på eder Gud.»

Åter bad den unga kvinnan: »O, Jesus Kristus, rädda detta vilseförda lamm.»

Det späda bröstet blottades, och kalla tvättningar med kraftig frotering vidtogo.

»Gif henne starkt té och brännvin, om ni ha. Hon får icke på villkor somna.» Alla skyndade beredvilligt att efterkomma hennes befallningar.

*

När missionärskan om morgonen vände åter hem, följdes hon till porten af Siniis moder. Solen log sitt första leende emot dem, där de, vända mot hvarandra, med tårade kinder togo farväl.

»Eder Gud skall vara vår Gud,» hviskade Changs hustru, lycklig öfver barnets räddning.

»Tack,» kom det nästan ofrivilligt från den unga kvinnans läppar, och med lätta, liksom jublande steg hastade hon gatan framåt.

Hvarje husmoder bör prenumerera på **Barngarderoben** Prs för helt år 3 kr.: half år kr. 1:60. Lösnummer 30 öre.

Hvarje sömmerska **likaså.** 12 häften årligen.

PERLSALT.

Elisabeth Östman skriver i Iduns hjälprede om tändernas värd: »det bästa munvattnet är, om man tar en tesked salt i ett stort glas ljumt vatten och låter det väl smälta. Vi veta ju att saltet har en både renande och bevarande egenkap.»

A.-B. Fukfriff Bordsalt, Sundbyberg.

En nationalgäfvä till August Strindberg.

VI SVENSKAR äro i allmänhet icke nämnvärdt sinnade att ekonomiskt stödja våra stora diktare, då deras skaparkraft sviker. Vi läsa deras verk och skänka dem vår beundran eller indignation allt efter som deras diktning lyfter eller sänker oss, men om deras ålderdom tryckes af näringsbekymmer, faller det oss sällan in att afböda vår tacksamhetsskuld till dessa nationens ljusbärare genom en nationalgäfvä i penningar. Någon gång förekommer dock undantag från regeln.

Den mest svenske af alla våra nu levande diktare, August Strindberg, har under sin långa, af genialitet gnistrande skaparverksamhet varit en gifvare åt sitt folk som få före honom. Det kan ju icke förnekas, att många fläckar finnas på hans diktning, att många orättvisa och hans geni ovärdiga anklagelser mot institutioner och individer flutit ur hans penna, dem äfven hans varmaste beundrare neka att godtaga. Men det torde ej behöfvä fastslås, att det är förtjänsterna hos detta explosiva snille, som nu skola ihågkommas.

Helt spontant har också hos nationen vuxit fram en önskan att bringa skalden ett synbart tack för hans diktargärning och det är med anledning därpå som ett upprop för en nationalgäfvä till August Strindberg i dessa dagar går ut öfver allt Sveriges land.

Uppropet, som är undertecknadt af cirka 200 personer, hvaribland märkas ett stort antal af vår odlings främsta krafter på vetenskapens, litteraturens, konstens och politikens arbetsfält, har följande lydelse:

I fyra årtionden har August Strindberg verkat; sin långa arbetsdag har han vigt åt den svenska odlingen, och med outsläckt skaparlust har han i vår litteratur byggt ett väldigt monument. Han är inledaren af en ny tid i den svenska vitterheten, och i hans diktning spegla sig vår natur och vårt folk så rikt och levande som hos ingen annan. Hans starka ande har skänkt vår diktkonst verk, som alltjämt skola inviga nya släktled i sin stridbara idealitet, sitt manliga mod och sin salta lifskunskap. Hans diktning spänner öfver människosjälens djup och höjder; han har trängt ned i lifvets heta och smärtfyllda afgrunder och åter stigit till försoningens och kärlekens ljusa rymder. Hans pröfvande och sanningssökande natur har aldrig slagit sig till ro med färdiga resultat. Genom hela hans diktargärning går ett etiskt drag af själfranssakan och en stark känsla för människornas rätt liksom för deras nöd. August Strindberg är vårt dramas egentlige skapare, och i hans skådespel lever den rikaste mångfald gestalter från skilda tider och klasser. Han är vår prosas store förnyare, och hans böcker tala svenska med kärnfull och träffsäker kraft och ojämförlig ursprunglighet. Han är förtrogen med det svenska språkets väsen och lynne som ingen. Hans verk ingår redan som oupplöslig del i vår kultur och tränger sig genom sin inre sanningshalt och sin konstnärliga kraft oemotståndligt fram utanför dess gränser. Vidt synligt inför eftervärlden skall det vittna om vår tids strider och människor.

August Strindbergs verk har länge varit förtjänt af ett öppet och samladt erkännande af det folk, som emottagit det till evärdlig arfvedel. Att visa honom tacksamhet är för vår nation en angelägenhet, som står utom samhällsklassernas och lifsåskådningarnas motsater. Denna plikt hvarken kan eller får vidare efter sättas. I syfte att bringa vår store författare en nationell hyllning inbjuda vi svenska män och kvinnor alla, som med oss erkänna denna tacksamhetsskuld, att oberoende af stånd klasser och förmögenhetsvillkor teckna bidrag till en hedersgäfvä i penningar, afsedd att öfverlämnas till diktaren August Strindberg hans nästkommande födelsedag den 12 Januari 1912.

Jane Edgren foto.

“Det Stockholm som går.”

DU NORD, den gamla populära stockholmsrestaurangen, med hvilken så många hufvudstadsminnen äro förknippade, skattar nu snart åt förgängelsen, i det dess gästfria portar den 21 dennes för alltid tillslutas. Inom år och dag skola där resa sig murarna af Stockholms Enskilda Banks nya palats. Backus viker för Mercurius och platsen blir nymodern, pompös som allt i det nya Stockholm. Men det kan ej fördunkla minnet af ett äldre anspråklösare och gemytligare Stockholm, hvaraf du Nord utgjorde en ej oviktig del.

C. Lindblad foto.

En ny Döderhultare.

Den VIDA namnkunnige Döderhultsskulptören har nyligen fullbordat en porträttbyst, skuren i plommonträ och återgifvande konstnärens fader, framlidne kommunalordföranden i Döderhult Per August Petersson. Som synes af reproduktionen, är det ett karaktäristiskt litet arbete och talangfullt gjort.

Listor för teckning af bidrag äro utom hos inbjudarne tillgängliga i rikets boklådor och banker samt hos ett flertal föreningar, hvarjämte bidrag kunna direkt insändas till Stockholms Enskilda Banks Notariatsafdelning, Stockholm.

Intresserade personer, föreningar och institutioner, som önska tillhandahålla insamlingslistor, ombedjas hänvända sig till Strindbergsinsamlingens Expedition, Jakobsgatan 22 B, Stockholm, hvarifrån äfven öfriga upplysningar meddelas.

Ett behjärtansvärdt räddningsarbete.

KVINNORNA alkoholiseras i mycket mindre grad än männen, och följden har blifvit den helt naturliga att nykterhetsarbetet hufvudsakligen riktat sig på att bota och förebygga männens dryckenskap. Men om kvinnliga alkoholister äro mera sällsynta, så är till gengäld deras sjukdom mera ödesdiger för hemmen och släktet än mannens. Många kvinnor ha genom arf från fäder fått det olycksaliga gifvet i blodet, eller de ha genom missriktade ordinationer under klenhetsperioder kommit in i den fördärfbringande vanan, eller gripit till spriten för att döfva sorg och smärta. Många af dem dölja sin sjukdom som ett brott, en vanärad hemlighet och sörja öfver den utan att kunna bota sig själfva. Många af dem skulle kunna botas, och alla skulle behöfvä tas ifrån sin omgifning. En hustru och mor som är alkoholist förstör ju hemmets och familjens välstånd och trefnad i ännu högre grad om möjligt än en man gör det.

Man kan tycka att det är egendomligt att ännu icke något alkoholisthem för kvinnor finnes i Sverige, där de mindre bemedlade och obemedlade kunna söka bot. Att det finnes hem, där kvinnliga alkoholister mot en afgift af omkring 200 kronor per månad kunna vinna inträde, hjälper ju i själfva verket alltför få. Den enda möjligheten, som ju dock har många svårigheter med sig, är att sända sådana olyckliga kvinnor till Danmark, där dessa hem, som saknas hos oss, finnas.

Hvita Bandet har nu emellertid tagit initiativet till upprättande af ett sådant hem och för några dagar sedan utlyste föreningens Centralstyrelse ett offentligt möte å K. F. U. K:s hörsal i Stockholm, där planen diskuterades. Fru Emma Wretling, Hvita Bandets ordförande, öppnade mötet och framhöll, att tiden just nu vore mogen för att förverkliga tanken på alkoholisthem för kvinnor.

Genom fattigvårdsinspektör Lindblom fick man sedan en belysande inblick i de sorgliga förhållanden, som göra behovet af dessa hem så trängande. Som det nu är kan fattigvården ingenting annat göra vid fall af kvinnlig alkoholism än att ta barnen från hemmet genom barnavårdsnämnden. Funnes anstalter däremot skulle man ha hopp om att kunna rädda de sjuka åt hem och familj. Innan lagen om tvångsinterneringen blifvit verklighet, kan man endast ta hand om dem, som själfva önska det, men det är många nog till en början.

Doktor Carl Sebardt redogjorde för hur dessa hem borde vara beskaffade: konvalescenthem, där patienterna, som borde behandlas som sjuka, finge lämplig badbehandling och lagom arbete samt finge iakttaga fullständig abstinens under 1 års tid. Statistik från utlandet visar att man verkligen lyckas genom denna metod rädda en 30 à 50 procent. Under diskussionen framhölls vikten af att det enskilda initiativet här grepe in för att realisera planen.

Efter mötets slut upptogs en kollekt, som blir grundplåten till det första hemmet, liksom mötet kommer att nämnas som första steget till planens realiserande.

Kvinnor ha här tagit initiativet, och vi tro, att lyckliga och bättre lottade kvinnor skola följa det genom att gifva det ekonomiska stöd som skall komma deras lidande och olyckliga medsystrar till godo.

PÄRMAR

till IDUN 1909 och föregående år

tillhandahållas till följande priser: Iduns pärmar, röda med guldtryck kr. 1:50, Iduns romanbibliotek, röda eller gröna 50 öre. Iduns Hjälpreda, röda eller gröna 50 öre. Kunna erhållas i närmaste bokhandel eller direkt från Iduns expedition, om rekvisition och likvid i postanvisning insändes.

IDUNS MODELLKATALOG

Oumbärlig för alla sömmerskor och för alla hem.

Fyra rikhaltiga säsonghäften årligen. Koloreradt omslag. Prenumerationspris 2.20 för helt år — 60 öre pr häfte.

ANSELMUS.

En novell af Ludvig Nordström.

(Forts.)

SOLEN LYSTE med sitt försonande sken på den mystiska gamla staden, som ännu ej tycktes vara stigen ut ur medeltiden; lyste på landsbygdens stugor, byar och kyrkor och lyste slutligen på hafvet.

Ja, där bortom de sista kullarna låg denna blåa dimma, som var hafvet! En svalka fyllde Anselmus' hufvud och ådror, och med hjärtat darrande af oro körde han nedför backen till den lilla fiskarby, där han skulle rädda sin själ.

III.

Hur skall man göra, när man som denne vår Anselmus kommer bland främmande människor i en afsides bygd? Hur mycket skall man blotta af sig själf, och hvad skall man berätta? Hur skall man behandla sin omgifning? Hur skall man bete sig för att dra största möjliga vinst af detta lif?

Låt oss se, hur Anselmus gjorde!

Först beslöt han sig för att sofva ut, och det på följande grunder. Han var uttröttad, sönderkörd, nervös och förpinad. Han måste alltså i första rummet återställa den förlorade jämvikten. Men vidare visste han mycket väl, att man har två ting att afvakta vid ankomsten till en ny plats. Man måste låta människorna, naturen och husen glida in, helt stilla, som bekanta faktorer i ens medvetande, och man måste å andra sidan låta människorna vänja sig vid en själf. Det tar några dagar, och sen detta är gjordt, har man bildat grunden till en ömsesidig uppfattning och kan gå fram på den väg, man vill följa.

Sålunda, upplärd af sin erfarenhet, brådskade inte Anselmus med något, utan lät de soliga dagarna gå, sof och hvilade och gjorde promenader, lekte med barnen, pratade med de gamla och kastade brödsmulor åt hönsen och ankorna.

Det var en liten lustig fiskarby, och det första Anselmus lade märke till var, att af de till några tiotal uppgående husen voro tre värdshus och en kyrka. Vidare såg han snart, att föga af tidernas förändringar nått hitut. Ännu var modellen för husen densamma som för många hundra år sen; ännu brann elden på öppen häll; ännu var golfvet hos de flesta bara stampad jord; ännu gingo husdjuren fritt in i stugorna; ännu afstängdes dörren med en grind, när de gamla lämnade hemmet, för att hindra barnen från att komma ut och djuren från att komma in ofolvandades; ännu offrades till syrsorna i muren; ännu togo kattorna rättor; ännu kastades allt afskräde ut genom dörren och bildade en ofta stinkande äfja framför huset — ja, de gamla gråa kojorna bevarade inom sina murar samma tankar och känslor och föreställningar som för hundratals år sedan. Hvad betydde det då, att människorna voro andra? I grund och botten betydde de så föga.

Hvarje morgon klockan fem ringde kapellet's klocka, och hvarje afton vid samma tid. Trots allt låg det i detta gamla bibehållna bruk något rörande och bindande, något förenande och vackert. Det var, som om allas hjärtan samlats sig i en bön, när dagen grydde bland stjärnorna, till en tacksägelse, när solen sjunkit och himlen åter blef mörk.

Anselmus genomgick en kris, och liksom alla verkligt betydande känslor omsvepte

denna hans lif ända tillbaka till barndomen; gräfde upp alla de förflutna åren för att ändra och gruppera om de rikedomar, som lifvet samlat i hans själ. Därför kunde han mottaga också denna symbol af osjälfvisk hängifvenhet och uppgång i ett annat väsen, och en mildt vemodig religiositet fyllde honom under flera dar.

När han en afton i skymningen promenaderade bortåt kapellet, fick han en lust att gå in, och just när han öppnade porten, började klockan ringa. I det nakna och skumma kapellet's fond såg han skuggan af en man, som halade i ett rep, och han förstod att det var ringaren. Med en känsla af vördnad, som han inte på länge erfarit, blottade han sitt hufvud, och något som en ångest rörde sig i honom. Han skulle just i detta ögonblick inte velat något så gärna som att kasta sig på knä, dölja ansiktet i händerna och lösa sitt hjärta i åkallan och bön.

Hade han inte rest ut till denna ensamhet för att sona (på något sätt) ett lif i hat och kättja? Det var en synd han skulle sona, ett brott, han skulle öfvervinna, en räddning han skulle söka. Synd, därför att det varit en lögn, brott, därför att han skadat sig själf och ej följt sin innersta och bästa vilja. Och räddningen skulle vara att återknyta förbindelsen just med den viljan.

När ringaren slutat, gick han, gammal och stapplande, förbi Anselmus, föll på knä öfver en bönstol, dolde ansiktet i händerna och bad länge och tyst.

Anselmus lyfte hatten för ansiktet och stod orörlig, han kände, att han inte kunde och inte behöfde några ord; men en liten rännil af ro och lugn bröt sig in i hans hjärta, och han uppfylldes af tacksamhet. Något vänligt rörde vid hans hår, något mjukt gled öfver hans ögon, och för första gången på månader erfor han sig själf i jämvikt.

Sedan gick han upp på kullen invid kapellet, och därifrån såg han ut öfver den lilla bukten och hafvet. Det var redan nästan alldeles mörkt. Utifrån högslätten kom mörkret uppbröstadt mot några enstaka stjärnor som en svallvåg, hvilken lade sig ner öfver kullarna och dalarna, och ute på hafvet flammade en fyr. Skenets häftiga uppblossande påminde på något egendomligt sätt om en olycklig människas ständiga snyftningar och suckar; och Anselmus kunde inte undgå känslan och föreställningen, att en jätte låg bunden därute på klippan och pustade ut ständiga lågor ur sitt pinade bröst.

Nere i bukten gled några fiskarbåtar sakta ut mot hafvet. Deras svarta segel skilde sig svagt ur mörkret, och stjärnorna gungade rundt omkring i vattnet. Anselmus fick en lust att ta handen för ögonen, lägga sig ner på marken och gråta; förintelsen i kapellet, betrycket i fyrens blossande och det sorgsna med dessa svarta segel under de kyliga stjärnorna, allt pressade ihop honom, tvingade honom att känna det oändligt lilla och betydelselösa i den enskilda människans lif; och som all sorg ville äfven denna ner i jorden, ner under gräs och buskar, att upplösas i — hvad?

Men när han genomkämpat dessa sinnestörelser, kände han en sval mattighet som efter ett bad, ett behof att se lifvets glans i ett par ögon, och därför återvände han till värdshuset.

Familjen i värdshuset bestod af en gumma samt hennes son och dotter, hvilken senare var gift med en sjöman och hade två barn, en gosse och flicka. Alla voro inne, när Anselmus öppnade dörren, och en eld brann på hällen. Han satte sig framför elden, och

bredvid honom, vid hans fötter satt den unga modern; hon var grof och svart med ett bleklagd bredt ansikte och stora gråsvarta ögon och en stor mun. Bröstatet var naket, ty hon ammade sin lilla flicka. Hon såg med de stora ögonen på Anselmus, och han lade märke till det nästan vildt passionerade draget i hennes ansikte. Han förstod, att hon bundit mannen till sig med starka band och att mannen hyste en omedveten fruktan för alla andra män. Detta var inte svårt att märka, ty från det ögonblick Anselmus kom in, hade han lagt ner sitt arbete och placerat sig i hustruns omedelbara närhet med hakan i händerna och en orolig blick. Han svarade på Anselmus' frågor, men något tungt och osäkert hvilade öfver honom.

För att pröfva steg Anselmus upp, gaf den lille gossen en sou och lekte med honom, men samtidigt följde han obemärkt mannens handlingar. Då såg han, att denne närmande sig hustrun, vidrörde henne, log mot henne, smekte barnet och lade sin bruna hand på hennes nakna bröst. Därvid förändrades hustruns ansikte, det mörknade, ögonen sögos ihop, och ett hvitt sken svällde ut öfver deras bräddar, läpparna slötos, men mungiporna logo; och bådo sutto stilla och tysta bredvid hvarann.

»Säg, monsieur,» sade den gamla, »är ni inte mycket ensam här? Längtar ni inte tillbaka till Paris?»

»Nej,» svarade Anselmus, »jag längtar alls inte tillbaka. Jag har kommit hitut för att vara alldeles ensam, och jag vet ingenting bättre än att vara ensam.»

»Vet ni, hvad jag tror, monsieur?» sade hon. »Jag tror, att ni har ett stort slott i ert land och någon, som ni älskar där. Kanske är ni olycklig nu och vill vara ensam, men sedan reser ni hem till ert slott och till den, som ni älskar, och då glömmen ni oss och kommer aldrig mera hit igen.» —

Lefde dessa människor ännu som barn i sagornas och de starka lidelsernas värld? Var afstånd för dem detsamma som under och äfventyr? Togo människor och öden fantastiska proportioner, när de anades i fjärran? Ja, så föreföll det Anselmus.

Då kommo några män in.

»Se på dessa!» sade den gamla. »De ha stått i vågorna från gryningen och samlat goëmons. Det finns i hela världen inte ett så hårdt arbete.»

»Ja, monsieur,» sade en af männen, »det är det hårdaste arbete som finns. Men, hvad vill ni man skall göra? Vi äro födda till detta lif och detta arbete. Vi äro vana vid det från ungdomen, det ger oss vårt uppehälle, och man måste ju lefva. Någon måste också samla goëmons.»

Ja, någon måste också samla goëmons! tänkte Anselmus. Men någon måste också samla känslor och tankar. Någon måste också vara född till det lifvet och det arbetet. Och det vore dumt, om dessa båda skulle missförstå och förakta hvarann.

Se, nu hade Anselmus redan börjat komma in i hjärtana, de gläntade litet på dörren för honom; och redan hade dessa människor börjat nagelfara honom. Hvad tänkte de om honom? Jo, gumman sade:

»Monsieur, några tro, att ni är en präst. Vous avez l'air si sage et si doux!

Och då log Anselmus.

(Forts.)

FÖR VÄFKUNNIGA slöjd- och småbrukslärarinnor anordnar Föreningen för svensk hemslöjd kostnadsfri undervisning i enklare väfnaders mönsterbildning m. m. Se vidare annonsen i dagens nummer!

Iduns Modellkatalog för våren är utkommen. **Pris 60 öre.**

Fru Hillevis Dagbok

af Elin Wägner.

VIII.

— MAN SKALL ALDRIG gå på konditori, säger Fanny. Det är inte bra för samvetet och inte för middagen. Men skall man gå, tillägger hon och skjuter mig inom dörren, så skall man dricka portvin.

Fanny, Madeleine och jag, vi tre dagdrifvare, sitta alltså på ett nyinredt konditori, Fanny slår i sitt glas, och säger på sitt plötsliga sätt, att nu skall vi skåla för hennes framtid.

— Med hvem? frågar jag. Madeleine har ingenting hört. Det lilla kapellet i fonden spelar Harlekens millioner, och stilla leende, försjunken i drömmar njuter hon det mått af livets fullhet, som bjudes hennes skrumpna gamla barnahjärta, här på den enda lokal i Stockholm, där en ensam bättre dam kan gå in och höra musik till sitt förmiddagsté.

— Ja, det är just hvad vi skulle rådgöra om nu. Var du mycket intagen av löjtnanten jag hade till bordet vid middagen på Narvavägen?

— Sonen i huset? Jo, för all del, var du?

— Inte ett gram. Men uppriktigt sagdt, Hillevis, anser du att det gör så mycket? Jag har den redligaste vilja att bli lycklig med hvem som helst.

Jag bäfvade för hädelsen.

— Det låter ungefär som om du skulle säga att alla bakelser är lika goda, sade jag.

— Är de inte det då? Samma deg, kära Hillevis.

— Törs jag fråga, mellan hvilka bakelser du väljer?

— Det är två, som är uttagna för sluttäflingen. Den jag nämnde och så — socialdemokraten.

— Och du älskar den fattige poeten? Striden står alltså mellan förstånd och känsla.

— Nej, sade Fanny allvarsamt. Gudarna ha lämnat mitt hjärta öde och mörkt. Striden står mellan: hvem blir dragligast?

— Måste det nödvändigt vara någon? frågade jag försiktigt.

— Ja, sade Fanny.

I detsamma upptäckte jag att sex personer samtidigt betraktade mig och hälsade. Det var två familjer hemifrån, och dottrarna hade varit mina skolkamrater. Jag kände ju allesamman väl, men i första ögonblicket tycktes de mig främmande. Först när de hälsat på Fanny, som de kände och vi väckt Madeleine, placerat sällskapet i vår närhet och utbytt de första fraserna, förstod jag hvarifrån det främmande uttrycket kom, det var Stockholm!

Under hela min barndom hade jag sett dessa två stadens pelare, som skötte sina befattningar och ledde stadens öden med samma säkerhet och myndighet. Och deras fruar mindes jag från skolafslutningar, från basarer, från torgdagar och från domkyrkan. De äro uppåt femtiotalet men det är väl tjugo år sedan de lade bort alla små älskvärda kvinnliga fåfängligheter och blefvo gamla och

fula utan att försöka hindra eller skyla det och nästan utan att sörja däröfver. Deras rynkor ha kommit och fägring slitits bort icke så mycket af tungt och oafåtligt arbete, som af tusen små förgelser, plågor och pigor. Omkring dem växer hvardagen tät och skymmande, den enda ljusningen är gläntan bortåt barnens framtid.

Barnen kände jag ju också, Stina och Karin, provinsflickor alldeles som jag själf, med ögon, klara som mina nytvättade fönster, med betyg från kurser i huslighet och talanger, med färdigheter i tennis och ridning, och med smak för litteratur och kläder, dock icke från de bästa firmorna. Stina briljerar med några slags oklara moderna och farliga åsikter och Karin enligt öfverenskommelse med gammalmodiga, och så får man se hvem som blir först gift af dem.

Det besynnerliga hade emellertid nu inträffat, att flickorna i sina nya, djärfva allför stora och billiga hattar kände sig blyga och besvärade, särskildt inför Madeleine, som genast blef obeskrifligt stockholmsk, och njöt sin egen utsökthet. Och att samtidigt de äldre, obekymrade om hur de tog sig ut, smittade af våren, af resan, af stockholmsvimmel, skrattade åt sina enklaste skämt och släppte lös en slags rörande lifsglädje. Fruarnas hattar sutto på sned, herrarna visade häpnadsväckande generositet och en oanad ridderlighet mot sina fruar.

— Ja ha, sade fru Palmér, vi gick hit för att se på den nya litteraturen, som skall vara så fördärfvad. Vi trodde — eftersom här var musik, men så fann vi er i stället.

— Den där gossen, som sitter så drömande och ensam — titta nu hälsar han! — skrifver nog i alla fall, sade Stina enträget.

I samma ögonblick Fanny vände på hufvudet, förstod jag att det var hennes poet och beundrare.

— Han ser ut som en profvare från något af damskrädderierna, sade jag.

— Profvar herrar på en? frågade fru Siwensen, plötsligt allvarsamt.

— Jo då, sade Fanny, och den där är en af de skickligaste. Men nu skall jag säga er, hvarför en ensam herre ändå aldrig kunde vara en af de unga författarna. Den moderna litteraturen utgör nämligen en klick och denna klick är oskiljaktig.

— Hvar kan man se den?

— Utanför Kronprinsen på Drottninggatan. Vid stängningstid tumlar klicken ut, blek och rökande, under ifrigt samtal, där man genast urskiljer orden: »fri kärlek, lyckomöjlighet, Ellen Key, Nietzsche, humanitär barnalstring.»

— Tänk, sade fru Palmér, då är det alltså i verkligheten precis som det står i den där broschyren. Men jag sade alltid: »karlen vet nog hvad han säger, fast han är en hederderlig landsortsbo.» Är de aldrig i sina hem, som hyggligt folk? Ä de gifta likadanna?

— De är värst, sade Fanny bedröfvad.

— Hvad gifter de sig för då?

— Ja, säg det.

— Hvad det angår, sade postmästare Siwensen, så är vi allt ganska moderna där hemma också. Vi ville haft en annan familj med på den här trippen. Men vet ni hvad frun sa? Jag kan inte, sa hon, för jag skall ha byk och stadsfullmäktigeval.

— Å, sade Fanny, som verkligen visade sina mest älskvärda sidor, då var det väl bara förtal, postmästarn, då det berättades att några af stadens herrar hotat att klaga för generalpostdirektören, ifall inte postmästarn höll styr på sina fröknar, så att de lät bli att rösta. Men nu måste jag verkligen gå. Och efter jag träffade min profvare så behändigt, skall jag göra upp om nästa profning med honom, sade hon kallblodigt och gick bort till hans bord.

Vi hade alla tre skaffat oss biljetter till »Den fåvitska jungfrun» samma afton, och träffades utanför teatern i ett strålrande humör.

— Minns du, Hillevis, när vi lekte »från landet» frågade Fanny, skall vi inte göra om det? Hon och jag voro för flera år sen för första gången i Stockholm som gäster hos faster Jenny och kusin Madeleine. Och då vi märkte Madeleines ängslan att vi på något sätt i tal eller åtbörder skulle förråda att vi icke vuxit upp på Stockholms gator och sålunda blamera henne för alltid, gjorde vi oss så tölpiga och enfaldiga vi kunde och så snart folk hörde oss ställde vi sådana frågor till henne, helst i spårvagnarna, att hon rodnade och bleknade af blygsel.

— Jo, vi kunde gärna leka »från landet» igen, och Madeleine, den förtviflade Madeleine, skulle vara stockholmska som förut.

Vi togo på oss vår bredaste dialekt, glada som barn öfver det enkla nöjet, och började med att fråga vaktmästarn hur mycket det kostade.

— Ta du af dig pampuscherna, Madeleine, sade jag, det blir för samma betalning. Vi bestormade henne stackare med de mest enfaldiga frågor vi kunde hitta på: »Är det Ranft, som har den här teatern? Tor Hedberg, säger du? Han som skref Figaros bröllop, nej, han är ju död. Får man inte tala så högt? Har vi inte betalt våra dyra biljetter, hemma kostar de bara 1,50 på de bästa platserna. Det måtte vara ett svårt ämne att skrifva om Den fåvitska jungfrun.» etc. När första akten var slut, sade Fanny, — »nej nu går vi upp i foajén och dricker punsch,» och genom att sedan göra de mest hårresande utläggningar öfver konstverken där uppe, lyckades vi ådra oss den pinsamma uppmärksamhet, som Madeleine finner så svår att bära. Stockholmsarna togo oss på allvar, så enfaldiga äro de.

Ännu på Royal fortsatte vi leken, men sedan vi en gång grundligt skrämt vaktmästaren, genom vår förklaring att det var onödigt med så många gafflar vid kuverten, var det inte roligt längre.

Ett stycke längre bort upptäckte vi våra bekanta från förmiddagen. Prydliga, väl kammade och korrekta, högtidligt stämda genom ställets helgd sutto de och drucko champagne till den dyraste supén. Sådan är provin- sen, o, Stockholm!

Men Fanny lyfte vår enkla Niersteiner mot mig och skålade:

— Lefve armén!

— Du visa jungfru!

— Ja, sade hon, »La vierge folle» finns bara i liknelsen och på teatern. Jag vill för ingen del försumma gästbudet och brudgummen, och nu far vi hem till påsk till de gamla.

— Är din lampa väl fylld för framtiden?

— Vi hyr väl med trappljus, sade hon.

Jalmuz

STOCKHOLMSKAN PÅ "FIVE O'CLOCK". SCEN FRÅN HOFKONDITOR LANDELIUS' NYA TESALONG VID STRANDVÄGEN. ORIGINALTECKNING AF TEODOR HEURLIN.

En skulptur

utställning.

DET PASSAR förträffligt samman att David Edström öppnar en stor skulpturutställning här i Stockholm just som våren bryter in öfver vårt land. Ty han är i sin konst en frände till den kraft, som i naturen afkastar bojar, till det som lyser af frisk, nyvaknad skönhet och till allt det hemlighetsfulla, som rör sig på djupet, flyter samman till ett väsen af själ och materia, spirar, växer och trår mot den ljusliga lifskällan.

David Edström är ett barn af det underliga landskapet Småland, där karghet och rikedom stå mot

Vid 21 års ålder vaknade konstnärsdriften på allvar hos honom, och på samma gång greps han af en obetvinglig hemlängtan. Han tog plats som eldare på en dansk ångare, destinerad till Sverige. Nu hamnade han i Stockholm, gick först på Tekniska skolan och inträdde sedan vid konstakademien. Därefter blef det resor till Italiens skönaste städer och till Paris, hvar under han producerade det ena skulpturverket efter det andra, blef känd, berömd, fick sälja och står nu den dag i dag som en mogen, originell konstnär, en våra af

FIAT LUX!

ITALIENSK SÖLDAT

EXCELLENSEN TROLLE.

MRS. B.

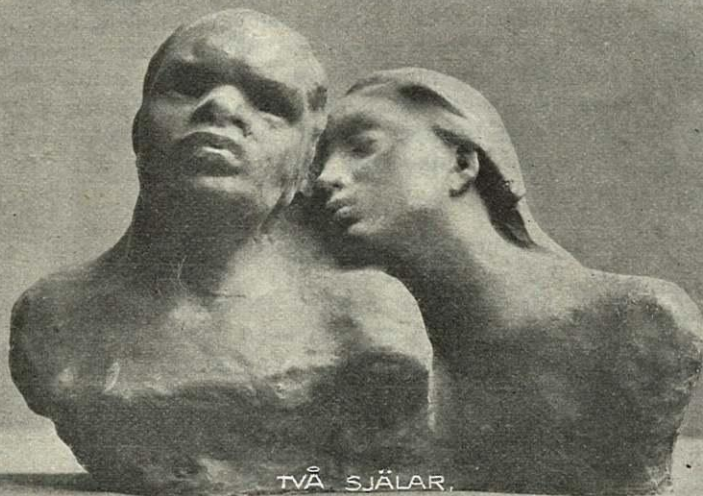

David Edström

GREFVINNAN TROLLE.

hvarandra som natten mot dagen. Hans lif har tycke af en äfventyrsskildring. Vid 7 års ålder följde han med sina föräldrar till Amerika, staten Iowa, och då han fyllt 13 år, måste han på egen hand börja kampen för tillvaron. Han svält och led nöd i alla afseenden och talet om att ingens ungdom är så mörk, att den ej belyses af någon solstråle, föreföll honom som ett dåligt skämt. Först blef han tidningspojke, så kroppsarbetare, förtjänande sitt bröd, och ett mycket knappt sådant, i järnvägsverkstäder och slakterier.

TVÅ SJÄLAR.

betydligaste krafter i nutida svensk skulpturkonst.

Om man än hos Edström kan påvisa någon frändskap med en Rodin, en Meunier, en Medardo Rosso, står han lika fullt som en man för sig, hvars idévärld bär hans personlighets märke.

På hans nu började utställning i Konstföreningens lokal dominerar en grupp, kallad "Fiat lux!" där jordgloben uppbares af fem karyatider, som symbolisera de fem världsdelarna. Konstnären räknar själf detta som ett af sina bästa arbeten från senare datum. Beträffande "Rhapsodie" skall den uttrycka hur

det organiska lifvet sträfvade upp mot solen. Figuren är afsedd för en park, hvarest det genom bladen fallande ljuset skall spela på det uppåtvända ansiktet. Det är blommans själ, som tränger ur den hårda jorden och utsänder sin doft som ett heligt offer till solen.

Porträttskulpturerna röja i hög grad den intensitet, med hvilken konstnären söker få fram karaktären hos sina modeller. Här griper han ej genast till modellspåden och leran, utan tecknar först med några få streck en porträttskiss och detta kan han upprepa tjugotals gånger, med en rikedom af variationer, tills han fått ett starkt grepp på hufvudets karaktär. Då först skrider han till modelleringen.

Hans teckningar spela också en stor roll i hans konstnärliga alstring och de uttrycka pregnant djärfheten och kraften i hans uppfattning, det brinnande i hans fantasi.

Då vi härom dagen sökte upp honom i hans lilla trefliga våning i Grand Hotell med utsikt öfver den vårlånande strömmen, hade han nyss anländt till Stockholm och skulle just bege sig till Konstföreningens lokal för att börja placeringen af sina skulpturer.

Men som den europeiserade man han är fann han sig välvilligt i att ägna en stund åt den besökande journalisten och skydde inga ansträngningar för att ur portföljer och koffertar framleta och demonstrera afbildningar af sina verk.

Hans ord röjde en alltigenom impulsiv och vidtfamnande natur, han talte sig varm om sina arbeten och af hans kraftiga händers mjuka rörelser, med hvilka han illustrerade sina meningar, fick man det intryck att om det funnits lera till hands i rummet, skulle han ögonblickligen börjat arbeta.

Hans breda lifliga ansikte påminde något i sina kraftiga kindpartier om Balzacs, denne gigant af en skapare, som bar på sina axlar de oerhördaste andliga arbetsbördor. David Edström tycktes också vara besatt af en konstnärlig verksamhetslust, som aldrig lämnar honom i fred. Ingifvelse har han, är nu i sina bästa år och en originell uppfattning stänker sin friska dagg på hvad han gör.

E. H—N.

DAVID EDSTRÖM: RHAPSODIE.

DAVID EDSTRÖM: PENN-TECKNING.

Karl-Erik Forsslund, "Storgårdens" entusiastiske diktare, har utsändt en ny cykel sånger *Till fjälls!*, som i kraftiga rytmer bär fram hans kända lifsevangelium: bort från kulturförkonstlingen, ut till naturen! I mångt och mycket har han förvisso rätt, och hans maningsrop komma nog att väcka genljud i befryndade själar, då han predikar sin

"Kamp mot allt gnat och prat och strid på lif och död mot fras och glosa! — Men först, ni vänner, som förstå mig, låt oss gå bort i ödemarken att lyss till tystnaden och tiga själfva, att höra rymdens röster tala och höra viddens vindar sjunga..."

Af Oscar Stjernes diktsamling *"Sol och Snö"* har nu den andra upplagan slutsålt och en ny tredje upplaga förberedes af förläggaren A.-B. Ljus i Stockholm. Detta betecknar en ganska sällspord framgång för en svensk lyriker, dock ingalunda svärförklarlig för de tusentals Iduns läsare, som genom "Sångerna om hemmet" värmts och hänförs af diktarens äktsvenska hjärtelag.

Nordiska förlaget i Stockholm fullföljer alljämt sitt förtjänstfulla företag att till det oerhördt billiga priset af 25 öre pr volym bjuda de breda lagren en litterärt värdefull läsning. Bland de utkomna verken må framhållas saker sådana som Kiplings Djungelboken, Flammarions Urania, Dumas' Pauline, Jules Vernes Till jordens medelpunkt, Thackerays Den stora Hoggartydiamanten m. fl. — alla i fin och vårdad utstyrel.

Som god medtäflare uppträder Svenska Bokförlaget, hvilket likaledes i 25-öresvolymen börjat utge Dumas' De tre musketörerna, Myladys son och Vicomte de Bragelonne.

Ett nytt märkligt svenskt subscriptionsverk: *Allmän konsthistoria från den kristna tidens början till 18:de århundradets slut* af Georg Nordensvan har nu utkommit med sitt första häfte från Hugo Gebers Förlag. Detta arbete afser att fylla den i vår litteratur rådande bristen på en till omfånget begränsad men likväl ej alltför sammanträngd och summarisk framställning af konstens utveckling genom tiderna från den kristna tidens början till 18:de århundradets slut. Författaren, hvars arbete "De bildande konsternas historia under 19:e århundradet" rönt mycket stor framgång, har sedan flera år tillbaka varit sysselsatt med förstudier till detta sitt nya verk, för hvilket han genom sina stora kunskaper, sin erkänt allsidiga och fina uppfattning och sin öfverlägsna skildringsförmåga äger de största förutsättningar. Arbetet blir rikt illustrerat, nästan uteslutande med enkom för detsamma utförda illustrationer, vid pass 300, hvilka afse att ge en bild af konstens utveckling genom tiderna. Hvarje häfte kommer att åtföljas af en eller flera i ton tryckta extraplanscher. Både genom sin text och sitt illustrationsmaterial måste detta nya verk anses såsom ett *monumentalverk* öfver den tid af konstens historia, som det behandlar. Arbetet utkommer i cirka 15 häften à 1 krona.

Af det utmärkta samlingsverket *Gamla Svenska Städer*, som i bild och förklarande text vill uppbevare det myckna af kulturhistoriskt och pittoreskt värde, som ännu gömmas inom vår äldre stadsarkitektur, har nu ett nytt, tredje häfte utkommit. Det ställer sig i allo värdigt vid sidan af sina föregångare, hvilket är dess bästa beröm, samt prydes, utom af en riklig samling öfverlägset reproducerade vyer i svarttryck från Ystad, Malmö, Helsingborg, Karls-

hamn, Jönköping, Grenna, Göteborg, Linköping, Västerås, Gäfle, Falun m. fl. samhällen, äfven af en stämningsfull färgtrycksbild från Kalmar af Ragnar Swahn. Vi anbefalla ännu en gång det vackra verket till alla bok- och kulturintresserade kretsar i vårt land.

Ännu ett par danska "Smaa Kunstböcker" ha tillsändts oss i den vanliga trefliga och nitida utstyrelsen. Det är denna gång *Joakim Skovgaard* och *Otto Bache*, som presenteras inför den konstintresserade allmänheten genom hvardera 60 autotypier i tontryck.

I den utmärkta Langewiescheserien Die blauen Bücher har införlivats ett band *Dänische Maler* med öfver 130 bilder af danska målare från Jens Juel intill senaste tid. Afbildningarna stå på höjden af bästa moderna illustrations-teknik.

På det kända Kochska förlaget i Darmstadt har utgifvits en vacker och rikt illustrerad volym: *Glasperlen und Perlenarbeiten aus alter und neuer Zeit* af *Pazaurek*, helt visst för många en välkommen orientering, då de vackra pärlarbetena nu åter börja tas till heders inom den moderna kvinnodräkten och handarbets-tekniken.

Fastekuren — *konsten att äta; konsten att svälta sig till hälsa* — lyder den nog så uppseendeväckande rubriken på ett nyutkommet litet arbete, som har till författare redaktör *John Bratt* i Göteborg. Denna skildrar där bland annat sina personliga erfarenheter från en nyligen genomgången 10 dygns fastekur à la Upton Sinclair och anbefaller varmt sitt experiment till den lidande mänsklighetens efterföljd, dock med betoning af nödvändigheten att först låta läkare undersöka särskildt hjärtat, så att man får klart för sig, att detta är tillräckligt starkt att stå ut med kuren.

Bland nyutkomna praktiska handböcker förtjäna särskilt att framhållas *Gustaf Linds* och *John Greens* förträffliga *Konserveringsbok*, *Gert-rud Bergströms* lilla häfte om *Tvätt och strykning* samt C. G. *Rosengrens* rådgifvare för alla pianoägare: *Den praktiska pianovården*.

Iduns boklista.

Bohlin & Comp:

En nordländets dotter; af *Jack London*.

Ahlen & Åkerlunds förlag.

Marie Claire; roman af *Marguerite Audoux*. — Den röda enkan; af *Stein Riverton*. — Fastekuren; konsten att äta; konsten att svälta sig till hälsa; af *John Bratt*. — Gäster och främlingar; af *Anna Lenah Elgsiröm*. Fängelset på Vargön; af *Pharao*. — Dalbogården; roman af *Gurli Hertzman-Ericson*. — Margit; roman af *Ebba af Sillén*.

Hugo Gebers förlag:

Allmän konsthistoria; af *Georg Nordensvan*. — Gjorde hon rätt, Två äktenskapshistorier; af *Kristoffer Janson*. — Etik; af *W. Herrman*. — Tre berättelser: Skuggan, Utan fotfäste, Valse triste; af *Ellen Lundberg-Nyblom*. — Kubinke; roman af *Georg Hermann*. — Primitiv religion; af *Martin P:n Nilsson*. — En karolins lefnadslopp; af *A. M. Dahlberg*.

Albert Bonniers förlag:

Tre samtal; af *Vladimir Solovjev*. — Medan gräset gror; en bok om det växande af *Emilia Fogelklou*. — Gyckelspel af *Erik Juel*. — Till själens dietetik; af *Ernst v. Feuchtersleben*.

Wahlström & Widstrands förlag:

Konserveringsboken; af *Gustaf Lind* och *John Green*. — Till fjälls; en dikteykel af *Karl-Erik-Forsslund*.

C. E. Fritzes Bokförlags A.-B.

Drottningen utan rike; af *Elisabeth Kuylenstierna*.

A.-B. Ljus förlag:

Lögnens ansikten; en symfoni af *Stellan Rye*.

P. A. Norstedt & Söners förlag:

Åttonde budet; skådespel af *S. A. Duse*.

Från scenen

och estraden

DRAMATISKA teatern har otvivelaktigt vunnit ett nytt publikstycke i Henry Batailles skådespel "Den fåvitska jungfrun". Och den framgången är vunnit med goda medel såväl beträffande stycket som utförandet. Författaren skildrar den erotiska lidelsens allt nedbrytande kraft, sed och moral krossas som sköra stikor inför Eros' valde och bringar slutligen döden åt henne, som varit den stora passionens föremål.

Handlingen, planlagd med den öfvade dramatikers fina beräkningskonst, är i få ord denna. Den 18-åriga Diane de Charance har dödligt förälskat sig i advokaten Marcel Armaury, liksom han gripits af en våldsam kärlek till den vackra unga flickan. Då Dianes anstolta föräldrar upptäcka förbindelsen, ämna de sätta henne i ett kloster, men hon korsar deras planer genom att fly till England med Armaury. Advokatens hustru samt Dianes far och hennes bror Gaston resa efter, i tanke att kunna bringa de båda älskande till förnuft och Gaston, i händelse det skulle misslyckas, för att skjuta ned Armaury. I sista akten, som spelar på Savoy Hôtel i London, tränger Gaston nattetid i Armaurys och hans älskarinnas rum för att utföra mordet, men advokatens hustru, den lika högsinnade som vidhjärtade Fanny, hvilken känner Gastons förfävarande och uteslutande för att rädda lifvet på den man som hon ännu älskar och en gång hoppas återvinna, tagit bostad i samma hotell, befinner sig på vakt i rummet. Då Armaury och Diane komma ut och

Gaston, bragt till det yttersta, höjer revolvern, rusa de båda kvinnorna fram för att skydda Armaury . . . Och här löser sig knuten. Fanny får af Marcells läppar höra, att det är Diane han älskar högst af allt, Fanny säger sig då vilja afstå från Marcel, men inför denna sublimes uppgiften känner sig Diane tillintetgjord, liten, ynklig, hon som aldrig velat försaka eller offra något, och hon dödar sig med revolvern, som hon smugit till sig.

Styckets longörer, som gjorde premiärföreställningen onödigt lång, äro nu strukna, hvarigenom de dramatiska förtjänsterna komma oskymda fram.

Fru Gerda Lundequist ger en mycket gripande och storstilad bild af Fanny Armaury och hennes uttryck af sorg, indig-

Gerda Lundequist som Fanny Armaury i "Den fåvitska jungfrun". Ateljé Jæger foto.

nation, vaknande hopp och förmåga af offer inför det oundvikliga framträdet med en konstnärlighet, som är alltigenom själfull och exakt.

Fröken Stina Holm har alldeles riktigt anlagt en del af rollen, som om den unga flickan stode under inverkan af en hypnos, hon talar och rör sig mekaniskt, medan däremot kärleksscenerna borde gifvas med mera lif och eruptiv kraft. Herr Hedqvists intelligenta konst och säkra uppfattning gör sig naturligtvis godt gällande i advokatens roll, herr Palmes abbé och herr E. Hillbergs hertig de Charance äro jämväl förtjänstfulla framställningar, ehuru den senare stundom forcerar rösten på ett oskönt sätt. Mot spelet måste den generella anmärkningen göras, att tempot är för långsamt. En raskare takt skulle ej skada.

Lilla teatern har tagit upp G. von Numers' roliga lustspel "Bakom Kuopio," som ännu verkar rätt friskt, trots ålderns här och där skönjbara åverkan. Herr Stiller ger god färg åt den egoistiske och naive adjunkten och fru Tschernichin-Larsson, som är teaterns gäst, har förmågan att ännu efter ett femtontal år vara samma naturfriska länsmanska, som vi minnas från Arpeska gästspelet på Djurgårdsteatern.

Våra vardande dramaturger börja mer och mer använda sig af provinsscenerna för att få sina förstlingsverk fram i rampluset. Så har nyligen den kände sydpolsfararen och reseskildraren kapten S. A. Duse debuterat i Östersund med ett skådespel "Åttonde budet", hvars handling — en förmodad brottslig kärlekshandel, byggd på misstankar — ingalunda förete något originellt, men som slog an genom sin dramatiska savoir faire och ett godt utförande.

Den för otillätlig älskog misstänkta hustrun spelades af fröken Anna Lisa Carlsson, hvilken, efter hvad man då och då förnummit genom tidningarna, tydligen är en talang att räkna med och som äfven i denna uppgift såges ha presterat ett markant spel.

Men vi återvända till hufvudstaden för att i veckans teaterkrönika äfven inregistrera, att Herbert Marischka, den gudomlige wienaren, fortfarande håller Oscarsteaterns scen besatt och förtrollar stockholmarna med sin eleganta och glada konst, så rik på starkt, soligt temperament och förlösande humor. Hans sista roller ha varit i "Franskilda frun" och "Dollarsprinsessan", hvilka operetter genom honom fått nytt lif och visat sig innehålla långt mera komik än vi förut märkt.

Henry Bataille.

S. A. Duse.

Emil Sjögren företräder som ingen annan inom vår moderna tonkonst svärmar och trubadurlynet. Fri från spekulationens och tankegrubblens tyngande bagage, en sängare "af mycket litet djupsinne", men i hög grad mottaglig för poesien, där den ligger som ett rosenrödt sken öfver lifsformerna eller utlöser sig i känslodarrande trä-

nad efter det oupphinnliga, har han i decennier fört ett konstnärligt vandringslif och läskat hjärtan och sinnen med sina omedelbara toner. Om man söker det utprägladt svenska i Sjögrens musik, blir man besviken. Hans harmonier äro byggda af ett brokigt fantasivirke, hämtadt från östan och västan, från occident och orient, och om han till äfventyrs ett ögonblick kysser den svenska folkvisans blåögda vallflicka på munnen inne i granliden, dröjer det ej lång stund, förrän han lustvandrar i seraljensträdgård eller sätter sig ned vid stranden af Manzanares och skapar musik med exotisk klangfärg. Men hans tondikter — åtminstone alla, som tillkommit i hans inspirerade stunder — bära städes det omisskännliga Sjögrenska draget af äkthet i känslan, sängarglädje och skimrande form.

Hans senaste sonatafoni i Musikaliska akademien med biträde af fröknarna Nini Wærner och Ebba Nyström samt herrar Elfgrén och Sven Kjellström möttes af ett fulltaligt auditorium af Sjögrenbeundrare, och ehuru programmet blef något förändradt genom fru Dagmar Möllers iråkadade indisposition, sänktes icke stämningen märkbart.

Operans fjärde symfonikonserter, anfördes af hr Voghera och hade namnen Beethoven, Mendelssons, Brahms, Wagner och Richard Strauss på programmet. Konsernten fick ett i allo glänsande förlopp.

En konstnärligt stark romanskonsert gaf af finska sångerskan fru Maikki Järnefelt, och en kör- samt orkesterkonsert af Musik-konservatoriets elever och f. d. elever, dirigerad med ungdomlig fart och påpasslighet af förste-hofkapellmästar Conrad Nordqvist, förtjänar äfven att antecknas. Särskildt ådagalade de unga orkesterspelarne en frisk musikalisk känsla och rytmiskt sinne i utförandet af Mozarts liffulla g-mollsymfoni.

ARIEL.

Anna-Lisa Carlsson som Cecilia Viber i kapten S. A. Duses skådespel "Åttonde budet". Ateljé Granbom, Östersund foto.

Ivan Hedqvist och Stina Holm som Marcel Armaury och Diane de Charance i "Den fåvitska jungfrun". Ateljé Jæger foto.

